

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

ZESPÓŁ REALIZACJI

BADAŃ

INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/97/97/98

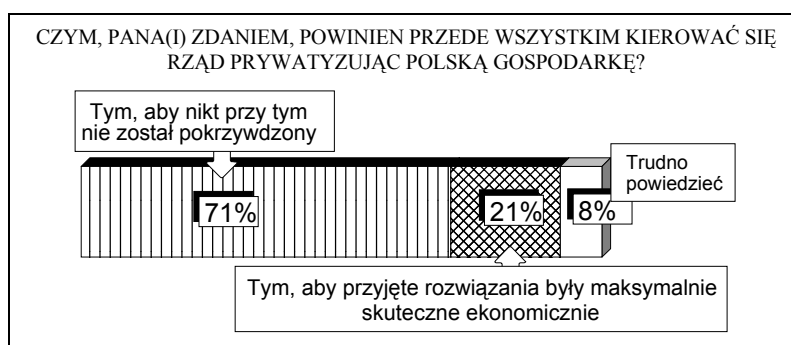
OCENA TEMPA I SKUTKÓW PRYWATYZACJI POLSKIEJ GOSPODARKI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Od ubiegłego roku nie zmieniła się ocena tempa prywatyzacji polskiej gospodarki. Co trzeci badany (34%) jest zwolennikiem jego przyspieszenia, co piąty (22%) ocenia, że tempo przekształceń własnościowych jest właściwe i niemal tyle samo (21%) optuje za jego spowolnieniem. Prawie jedna czwarta respondentów (23%) nadal nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.
- ◆ W porównaniu z rokiem ubiegłym odnotowaliśmy niewielki wzrost (o 5 punktów procentowych) liczby osób przekonanych, że prywatyzacja jest niekorzystna dla polskiej gospodarki. Mimo to skutki prywatyzacji w odniesieniu do gospodarki oceniane są najkorzystniej: nadal opinie pozytywne (40%) znacznie przeważają nad negatywnymi (21%).
- ◆ Nieco gorzej oceniane są skutki prywatyzacji w wymiarze społecznym. Od początku monitorowania jej konsekwencji dla ankietowanych osobiście i dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw przeważają opinie o ponoszonych stratach. Obecnie również ocen negatywnych (odpowiednio: 32% i 35%) jest więcej niż pozytywnych (odpowiednio: 25% i 29%).
- ◆ Większość badanych uważa, że prywatyzując gospodarke rząd powinien przede wszystkim kierować się tym, aby nikt nie został skrzywdzony. W mniejszości pozostają ci, którzy sądzą, iż najważniejsze są względy ekonomiczne.

W przygotowanej przez rząd „Średniookresowej strategii finansów publicznych” na pierwszym miejscu wymienia się szybkie i sprawne przeprowadzenie prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Znaczenie prywatyzacji - w opinii ekonomistów¹ - trudno przecenić: jest ona kluczem do podniesienia zamożności Polaków, ma pozytywny wpływ na tworzenie miejsc pracy, obniżenie inflacji, prowadzi do uzdrowienia finansów publicznych i trwałego rozwoju gospodarki. Jest też jednym z koniecznych warunków powodzenia reformy ubezpieczeń społecznych. To tylko niektóre argumenty ekspertów na rzecz przyspieszenia procesu przekształceń własnościowych.

Opinie społeczeństwa o tempie prywatyzacji, jej znaczeniu dla gospodarki narodowej i zwykłych obywateli sondowaliśmy w jednym z ostatnich badań².

OCENA TEMPA PRZEMIAN WŁASNOŚCIOWYCH

Od roku '90 systematycznie monitorujemy opinię społeczną w sprawie tempa prywatyzacji gospodarki państwowej. Poglądy na temat przekształceń własnościowych zmieniają się w czasie. W pewnych okresach odnotowaliśmy znaczne wahania oceny tempa prywatyzacji, zawsze jednak, z wyjątkiem pomiaru z kwietnia '91, przeważali ankietowani opowiadający się za przyspieszeniem procesu zmian własnościowych.

¹ Z wypowiedzi Leszka Balcerowicza *Przymus prywatyzacji* dla „Wprost” nr 21, z 24 maja '98.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (96) przeprowadzono w dniach 20-28 maja '98 na 1652-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Od ubiegłego roku nie odnotowaliśmy zmian w ocenie tempa prywatyzacji. Opinie na ten temat są zróżnicowane: co trzeci badany (34%) jest zdania, że przebiega ona zbyt wolno, co piąty (22%) uznaje jej tempo za właściwe i niemal tyle samo (21%) uważa, że prywatyzacja następuje zbyt szybko. Znaczny odsetek respondentów (23%) nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie.

Tabela 1

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, zmiany w kierunku sprywatyzowania polskiej gospodarki przebiegają:	Wskazania respondentów według terminów badań								
	IX '90	IV '91	V '92	IV '93	IV '94	X '95	VI '96	V '97	VI '98
- zbyt wolno	46	38	40	45	34	35	42	33	34
- we właściwym tempie	33	40	17	14	20	17	16	25	22
- zbyt szybko	12	16	19	19	24	20	19	18	21
Trudno powiedzieć	9	6	24	22	22	28	23	24	23

Zwolennikami przyspieszenia prywatyzowania polskiej gospodarki są przede wszystkim osoby pracujące na własny rachunek (58%), a także przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (44%) oraz pracowników umysłowych (47%)³. Im wyższe wykształcenie ankietowanych, tym większy ich odsetek wyraża zarówno niezadowolenie ze zbyt wolnego przebiegu przekształceń własnościowych, jak i zadowolenie z prawidłowego tempa przemian w tej dziedzinie. Największymi zwolennikami spowolnienia prywatyzacji są robotnicy wykwalifikowani (27%) i niewykwalifikowani (28%) oraz rolnicy (27%). Najwyraźniej są to te grupy zawodowe, które obawiają się skutków prywatyzacji w postaci redukcji stanowisk pracy.

Brak wyrobionej opinii o tempie przemian własnościowych deklarują najczęściej osoby najstarsze (40%) i najmniej wykształcone (37%) oraz mieszkańcy wsi (31%).

Ocena tempa przemian związana jest z charakterem własności miejsca pracy. Osoby zatrudnione w spółkach i zakładach prywatnych (42%) częściej niż pracownicy państwowego

³ Zob. tabele aneksowe.

sektora gospodarki (35%) są zwolennikami przyspieszenia prywatyzacji. Być może taki rozkład opinii wynika zarówno z korzystnych doświadczeń zatrudnienia w sprywatyzowanym przedsiębiorstwie, jak też z obaw i niepokojów pracowników przedsiębiorstw czekających na prywatyzację. Wśród pracowników zakładów sprywatyzowanych niezadowolenie z tempa prywatyzacji (42%) wyraźnie przeważa nad jego aprobatą (30%) lub niezadowoleniem ze zbyt szybkich przemian własnościowych (13%). Podobnie rozkładają się opinie o prywatyzacji wśród pracowników sfery budżetowej. Natomiast opinie osób zatrudnionych w państwowym sektorze gospodarki poza sferą budżetową są podzielone: 35% z nich opowiada się za przyspieszeniem procesów prywatyzacyjnych, a 30% przeciwnie - uważa, iż nie należy się z tym spieszyć.

Na zróżnicowanie opinii o przebiegu prywatyzacji wpływają sympatie partyjne ankietowanych i ich orientacja polityczna. Osoby identyfikujące się z lewicą (30%) dwukrotnie częściej niż badani o poglądach prawicowych (15%) są zdania, że z prywatyzacją nie należy się spieszyć. Respondenci utożsamiający się z prawicą (45%) częściej niż badani o innych opcjach politycznych są zwolennikami przyspieszenia prywatyzacji. Największymi orędownikami przyspieszenia tego procesu są sympatycy UW (53%), a następnie AWS (43%). Co trzeci wyborca UP (33%) i niespełna co trzeci (29%) zwolennik PSL ocenia, że tempo przemian jest prawidłowe. Za spowolnieniem przekształceń własnościowych opowiada się jedna trzecia elektoratu PSL (34%) i co czwarty wyborca SLD (26%) .

Niezadowolenie z powodu opieszałości w prywatyzowaniu gospodarki częściej deklarują zwolennicy rządu (42%) niż jego przeciwnicy i osoby deklarujące obojętny stosunek do gabinetu rządowego (po 30%).

Ocena tempa przemian w kierunku prywatyzacji związana jest też z ogólną oceną sytuacji w Polsce. Ponad połowa (54%) ankietowanych opowiadających się za przyspieszeniem przekształceń własnościowych ocenia, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku. Niepokoję zwolenników spowolnienia zmian być może wynikają z faktu, że blisko trzy piąte z nich (59%) negatywnie ocenia rozwój sytuacji w kraju.

SPÓŁCZNA OCENA KORZYŚCI I STRAT

Najkorzystniejsza ocena skutków przekształceń własnościowych odnosi się do kondycji polskiej gospodarki. W ocenie tych skutków opinie pozytywne (40%) znacznie przeważają nad negatywnymi (21%). Ponad jedna czwarta ankietowanych (29%) ma ambiwalentny stosunek do oceny konsekwencji prywatyzowania polskiej gospodarki, a co dziesiąty respondent (10%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Prywatyzacja jest inaczej postrzegana, kiedy pytamy o interesy zwykłych ludzi oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. W obu tych przypadkach przeważają opinie negatywne.

Co trzeci ankietowany (32%) spodziewa się osobistych strat na skutek prywatyzowania naszej gospodarki, co czwarty zaś (25%) oczekuje płynących z tego korzyści. Więcej niż jedna czwarta badanych (27%) ocenia, że prywatyzacja będzie dla nich w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna.

Jeśli chodzi o skutki prywatyzacji przedsiębiorstw dla zatrudnionych w nich pracowników, to również co trzeci ankietowany (35%) ocenia je negatywnie, a ponad jedna czwarta (29%) - pozytywnie. Co piąty respondent (19%) uważa, że przyniesie im ona zarówno straty, jak i korzyści. Nadal znaczny odsetek badanych (17%) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest:	Aspekty oceny		
	dla polskiej gospodarki	dla Pana(i) osobiście	dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw
- korzystna	40	25	29
- w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	29	27	19
- niekorzystna	21	32	35
Trudno powiedzieć	10	16	17

Ocena skutków prywatyzacji dla gospodarki narodowej wyraźnie wiąże się z miejscem, jakie respondenci zajmują w strukturze społecznej. Pozytywne skutki prywatyzacji doceniają przede wszystkim ludzie wykształceni, zamożni, kadra kierownicza i inteligencja, pracujący na własny rachunek, uczniowie i studenci. Negatywne oceny są najczęstsze wśród respondentów niewykształconych, ubogich, rolników i bezrobotnych.

Ogólnie rzecz biorąc, cechy położenia społecznego różnicują w taki sam sposób oceny skutków prywatyzacji także w wymiarze interesów osobistych i pracowniczych. Im wyższe wykształcenie ankietowanych i lepsza samoocena kondycji materialnej, tym większy ich odsetek pozytywnie ocenia skutki zmian własnościowych we wszystkich wymiarach. Można stąd wnosić, że na prywatyzacji najbardziej osobiście skorzystali ci, którzy z racji swojej pozycji społeczno-zawodowej i tak znajdują się w uprzywilejowanej sytuacji - nie grozi im bezrobocie ani nawet obawa przed kłopotami ze znalezieniem innej, równorzędnej pracy. Z tych samych kręgów wywodzą się ci, którzy w prywatyzacji postrzegają nie tylko swój osobisty interes, ale także korzyści dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. Według własnej oceny ankietowanych, osobiste korzyści wskutek zmian własnościowych odnotował co drugi przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji oraz co druga osoba pracująca na własny rachunek, najbardziej stracili zaś - robotnicy niewykwalifikowani i wykwalifikowani (po 43%) oraz rolnicy (48%). Postawa robotników, najbardziej narażonych na skutki redukcji stanowisk pracy, wydaje się zrozumiała. Interesujące natomiast, że krytyczne nastawienie do prywatyzacji mają również rolnicy, tradycyjnie stojący na straży prawa własności indywidualnej. Jedną z wielu możliwych interpretacji skłania do przypuszczenia, że negatywne opinie rolników o prywatyzacji we wszystkich trzech wymiarach wynikają z zagrożenia, jakie dla indywidualnego rolnictwa stanowi konkurencja na rynku zbytu i związana z tym opłacalność produkcji oraz brak pewności zbytu, którą zapewniało kiedyś rolnikom kontraktowanie plonów.

Interesujące wydaje się też porównanie nastawienia do prywatyzacji dwóch różnych kategorii pracowniczych: zatrudnionych w państwowych i prywatnych (poza rolnictwem) zakładach pracy.

Tabela 3

w procentach

Zatrudnieni w sektorze:	Czy prywatyzacja jest dla:					
	polskiej gospodarki		Pana(i) osobiście		pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw	
	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna
- państwowym	36	22	24	40	18	45
- prywatnym (poza rolnictwem)	54	13	40	19	37	30
Ankietowani ogółem	40	21	25	32	29	35
Pominięto oceny ambiwalentne i odpowiedzi „trudno powiedzieć”						

We wszystkich trzech wymiarach korzystniej postrzegają skutki przekształceń własnościowych pracownicy zatrudnieni w sektorze prywatnym. Jednakże i oni częściej uznają prywatyzację za korzystną w wymiarze makroekonomicznym niż w wymiarze społecznym, zwłaszcza w odniesieniu do załogi prywatyzowanego zakładu. Trzeba też pamiętać, że są to opinie osób, które utrzymały się w sprywatyzowanym zakładzie, a tym samym w pewnym sensie ich konfrontacja z prywatyzacją zakończyła się sukcesem.

Ocena skutków prywatyzacji wykazuje związek z orientacją polityczną ankietowanych. Korzyści wynikające ze zmian własnościowych zarówno w wymiarze ogólnonarodowym, jak i jednostkowym dostrzegają najczęściej badani o poglądach prawicowych.

Tabela 4

w procentach

Poglądy polityczne	Czy prywatyzacja jest dla:					
	polskiej gospodarki		Pana(i) osobiście		pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw	
	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna
Lewica	35	26	21	41	23	48
Centrum	40	21	24	31	28	35
Prawica	56	14	36	22	40	28
Niezdecydowani	24	26	15	40	20	32
Ankietowani ogółem	40	21	25	32	29	35
Pominięto oceny ambiwalentne i odpowiedzi „trudno powiedzieć”						

Spośród elektoratów partyjnych najlepiej oceniają skutki prywatyzacji we wszystkich wymiarach zwolennicy UW, a następnie sympatycy AWS. W elektoratach UP oraz SLD

opinie o korzyściach z prywatyzacji w wymiarze ogólnonarodowym (odpowiednio: 43% i 38%) przeważają nad jej postrzeganiem w kategoriach strat (odpowiednio: 25% i 23%). Największe zróżnicowanie opinii o skutkach prywatyzacji w wymiarze ekonomicznym deklarują wyborcy PSL, z których 30% dostrzega płynące stąd korzyści dla gospodarki, taki sam odsetek (30%) negatywnie ocenia jej skutki, a 35% przyjmuje wobec prywatyzacji postawę ambiwalentną. Największe zagrożenie dla interesów pracowniczych wskutek zmian własnościowych deklarują potencjalni wyborcy SLD.

Tabela 5

w procentach

Elektoraty partyjne	Czy prywatyzacja jest dla:					
	polskiej gospodarki		Pana(i) osobiście		pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw	
	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna	korzystna	niekorzystna
UP	43	25	17	42	30	37
UW	73	8	53	15	51	21
AWS	54	13	30	24	42	25
SLD	38	23	20	36	21	45
PSL	30	30	16	36	29	36
Pominięto oceny ambiwalentne i odpowiedzi „trudno powiedzieć”						

W ciągu ostatniego roku nastąpiło niewielkie pogorszenie opinii o skutkach prywatyzacji. We wszystkich branych pod uwagę aspektach - dla polskiej gospodarki, dla ankietowanych osobiście oraz dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw - odnotowaliśmy niewielki wzrost odsetka ocen negatywnych przy stabilnym poziomie ocen pozytywnych.

W dłuższej perspektywie czasowej notujemy wahania oceny skutków prywatyzacji dla gospodarki narodowej. Najkorzystniej była ona postrzegana w pierwszych latach transformacji. Po załamaniu ocen pozytywnych w roku '92 w zasadzie można mówić o ustabilizowaniu się opinii na ten temat przez kilka kolejnych lat. Obecnie, w porównaniu z rokiem ubiegłym, wzrosła (o 5 punktów procentowych) liczba osób przekonanych o niekorzystnych skutkach prywatyzacji dla gospodarki kraju.

Tabela 6 w procentach

Czy prywatyzacja będzie dla polskiej gospodarki przedsiębiorstwem:	Wskazania według terminów badań								
	XI '90	IV '91	V '92	IV '93	IV '94	X '95	VI '96	V '97	VI '98
- korzystnym	43	42	18	36	34	33	36	40	40
- w takim samym stopniu korzystnym, co niekorzystnym	24	30	34	29	31	28	30	31	29
- niekorzystnym	8	9	30	21	21	20	20	16	21
Trudno powiedzieć	25	19	18	14	14	19	14	13	10

Tabela 7 w procentach

Czy prywatyzacja będzie dla Pana(i) osobiście przedsiębiorstwem:	Wskazania według terminów badań								
	VIII '91	V '92	XI '92	XI '93	IV '94	X '95	VI '96	V '97	VI '98
- korzystnym	18	12	18	19	21	22	20	24	25
- w takim samym stopniu korzystnym, co niekorzystnym	26	34	29	27	28	23	26	29	27
- niekorzystnym	24	22	27	26	28	37	32	28	32
Trudno powiedzieć	32	31	26	28	23	18	22	19	16

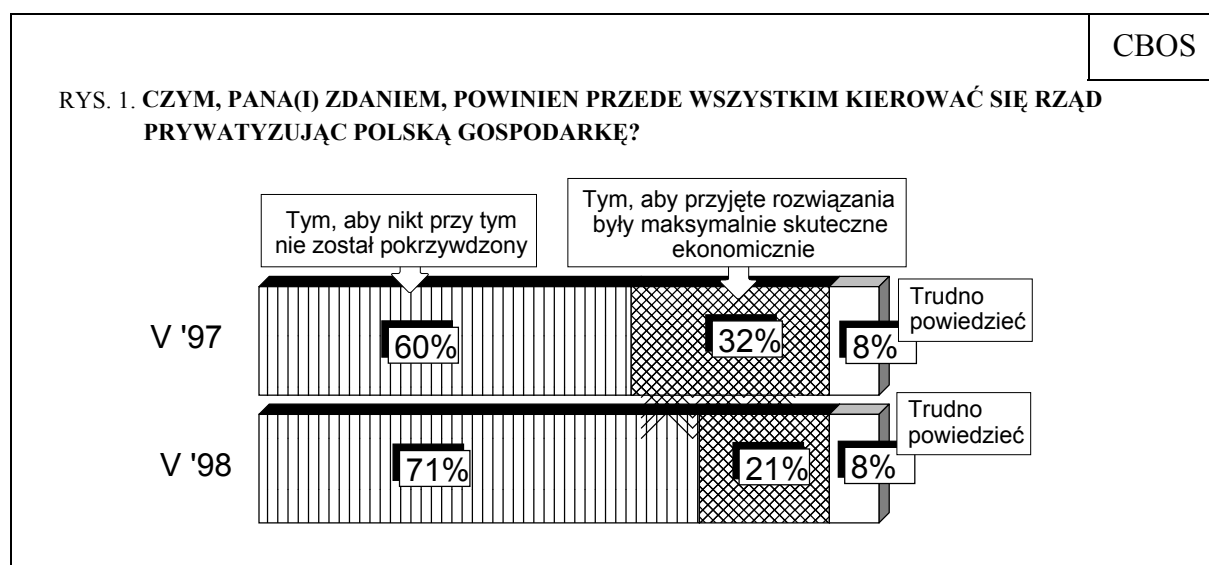
Tabela 8 w procentach

Czy prywatyzacja będzie dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw przedsiębiorstwem:	Wskazania według terminów badań			
	X '95	III '96	V '97	VI '98
- korzystnym	26	27	30	29
- w takim samym stopniu korzystnym, co niekorzystnym	17	19	22	19
- niekorzystnym	37	33	30	35
Trudno powiedzieć	20	21	18	17

Od początku monitorowania oceny skutków prywatyzacji dla ankietowanych oraz pracowników przekształcanych firm opinie o poniesionych stratach przeważają nad opiniami o odniesionych korzyściach. W ciągu ostatniego roku to przeświadczenie nieco się nasiliło. Wprawdzie odsetki ocen pozytywnych i ambiwalentnych pozostały na tym samym poziomie, ale nastąpił wzrost (o 5 punktów) odsetka ankietowanych postrzegających prywatyzację jako zjawisko negatywne dla pracowników prywatyzowanych zakładów oraz tych, którzy oceniają ten proces w kategoriach osobistych strat (o 4 punkty).

CO WAŻNIEJSZE - SPOŁECZNY CZY EKONOMICZNY ASPEKT PRYWATYZACJI?

Od ostatniego pomiaru w opiniach Polaków umocniło się poparcie dla względów społecznych, jakimi powinien kierować się rząd w swoich decyzjach dotyczących prywatyzowania majątku państwowego. Większość ankietowanych (71%) jest zdania, że prywatyzując gospodarkę rząd powinien przede wszystkim dbać o to, aby nikt nie został skrzywdzony (wzrost w ciągu roku o 11 punktów procentowych). Jednocześnie mniej osób niż przed rokiem (o 11 punktów) uważa, że ważniejsze są względy ekonomiczne. Obecnie co piąty badany (21%) sądzi, że w przekształceniach własnościowych rząd przede wszystkim powinien kierować się tym, aby przyjęte rozwiązania były maksymalnie skuteczne ekonomicznie. Można przypuszczać, że wzrost poparcia dla przedkładania interesów pracowników nad racjami ekonomicznymi jest reakcją na obawę o utratę miejsc pracy w wyniku prywatyzacji. Istotnie, w wielu zakładach państwowych nadal notuje się przerost zatrudnienia, który w pierwszej fazie prywatyzacji może ulec redukcji. Perspektywiczne aspekty skutków prywatyzacji, takie jak np. wkroczenie nowych technologii, silne bodźce do wzrostu efektywności (co daje szansę na rozwój przedsiębiorstwa i wzrost miejsc pracy w przyszłości) ustępują w tej ocenie skutkom doraźnym, odczuwanym przez pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw w pierwszej fazie zmian własnościowych.

Zwolennikami racji ekonomicznych w decyzjach prywatyzacyjnych są przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem oraz kadra kierownicza i inteligencja. Są to jedyne grupy społeczne, w których opinia, iż w prywatyzowaniu polskiej gospodarki najważniejsze są rozwiązania skuteczne ekonomicznie (odpowiednio: 61% i 57%), zdecydowanie przeważa nad poglądem, że najważniejsze jest, aby nikt nie został skrzywdzony (odpowiednio: 36% i 38%). Większego niż inni poparcia racjom ekonomicznym udzielają też osoby pracujące na własny rachunek. Jednak w tej grupie społecznej opinia na ten temat nie są już tak jednoznaczne: aprobata względów społecznych (48%) jest niemal taka sama jak ekonomicznych (47%).

Nie można wykluczyć, że stosunek do prywatyzacji prezentowany przez elity społeczne jest wynikiem dominacji perspektywicznego myślenia nad oceną doraźnych skutków zmian własnościowych. Zapewne jest to też rezultat osobistego poczucia bezpieczeństwa w ocenie własnych możliwości na rynku pracy.

Wśród osób najmniej wykształconych, niewykwalifikowanych, rolników oraz najuboższych zdecydowanie przeważa pogląd, że w procesie przekształceń własnościowych najważniejsze jest, aby nikt na tym nie ucierpiał. W istocie jest to werbalizacja własnych niepokojów i obaw przed utratą pracy.

Opinie o najważniejszych aspektach decyzji o prywatyzacji w zasadzie nie są wynikiem poglądów politycznych. Ankietowani w zdecydowanej większości w prywatyzowaniu polskiej gospodarki przedkładają racje społeczne nad politycznymi, bez względu na deklarowane poglądy. Z dość dużej jednomyślności w tym względzie wyłamuje się tylko elektorat UW, który zdecydowanie najczęściej (54%) za najważniejsze zadanie prywatyzacji uznaje jej ekonomiczną skuteczność. Wydaje się jednak, że w kształtowaniu się opinii elektoratu tej partii ważniejszy od sympatii partyjnych jest jej skład społeczny.

Opinie o decyzjach dotyczących prywatyzacji silniej niż z sympatiami politycznymi i partyjnymi współwystępują z oceną tempa przemian własnościowych i oceną skutków prywatyzacji dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. Osoby, które preferują ekonomiczny rachunek w podejmowaniu decyzji o prywatyzacji (50%), częściej są zwolennikami przyspieszenia tego procesu niż badani mający na względzie przede wszystkim

racje społeczne (30%). Częściej też niż pozostali są przekonani, że prywatyzacja jest korzystna dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw (43%).

W ciągu ostatniego roku nie zmieniły się oceny dotyczące tempa prywatyzacji: co trzeci badany deklaruje się jako zwolennik przyspieszenia tego procesu, co piąty - przeciwnie, uważa, iż nie należy się z tym spieszyć. Również co piąty badany uznaje za prawidłowe tempo przemian własnościowych w Polsce. Jednocześnie nastąpiło niewielkie pogorszenie ocen konsekwencji prywatyzacji. W szerokich kręgach społecznych nadal żywe są obawy przed skutkami przemian własnościowych. Takie obawy nurtują przede wszystkim ankietowanych znajdujących się na dole drabiny społecznej i ekonomicznej, tych, których trudno nazwać beneficjentami transformacji, ludzi niepewnych swoich możliwości na rynku pracy i pozbawionych poczucia bezpieczeństwa materialnego. Ich obawy dotyczą przede wszystkim osobistej sytuacji i losu pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Elity społeczne i ekonomiczne są zwolennikami przyspieszenia procesu przekształceń własnościowych, postrzegając w tych zmianach nie tylko korzyści dla gospodarki narodowej, ale także dla siebie osobiście oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Obawy przed skutkami prywatyzacji wyrażają się również w tym, że w ciągu ostatniego roku nasiliło się przekonanie, iż w podejmowaniu decyzji dotyczących prywatyzacji racje ekonomiczne nie powinny przesłaniać racji społecznych.

Opracowała

Macieja FALKOWSKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, zmiany w kierunku sprywatyzowania polskiej gospodarki przebiegają:

	(%)				
	zbyt wolno	we właściwym tempie	zbyt szybko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	22	21	23	1652
Płeć					
Mężczyźni	38	23	21	18	782
Kobiety	30	22	20	28	870
Wiek					
18-24 lat	35	29	18	18	230
25-34	39	20	23	19	293
35-44	39	22	21	17	344
45-54	31	23	26	20	317
55-64	35	22	16	26	192
65 lat i więcej	25	19	16	40	276
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	19	21	31	604
Miasto do 20 tys.	38	21	20	22	220
od 21 do 100 tys.	30	28	24	18	320
101-500 tys.	40	23	21	15	311
501 tys. i więcej mieszk.	44	26	13	18	198
Region					
Północny	42	18	19	22	176
Zachodni	31	23	30	15	197
Środkowozachodni	33	20	23	24	252
Środkowy	41	22	19	19	296
Wschodni	25	22	22	30	192
Południowo-wschodni	28	25	17	30	249
Południowo-zachodni	36	25	16	23	290
Wykształcenie					
Podstawowe	29	16	18	37	505
Zasadnicze zawodowe	31	22	28	19	459
Średnie	38	27	19	15	559
Wyższe	44	28	12	16	129
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	44	30	13	13	104
Prac. umysł. niż. szczebla	47	22	15	16	164
Pracownicy fiz.- umysł.	36	29	21	14	131
Robotnicy wykwalifikowani	33	23	27	17	170
Robotnicy niewykwalifik.	34	24	28	14	92
Rolnicy	18	21	27	35	78
Pracujący na własny rach.	58	25	9	8	89
Bierni zawodowo					
Renciści	24	18	19	38	214
Emeryci	29	20	18	33	283
Uczniowie i studenci	31	34	25	9	88
Bezrobotni	35	8	34	24	124
Gospodynie domowe i inni	30	28	13	29	114
Pracuje w:					
sferze budżetowej	40	29	16	15	188
sekt. państw., publicznym	35	19	30	16	185
sp. właśc. pryw. i państwa	40	19	25	16	114
sekt. pryw. poza rolnictw.	42	30	13	14	311
prywatnym gosp. rolnym	22	18	24	35	85
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	29	18	26	28	279
201 - 325	30	19	28	22	218
326 - 449	28	22	26	24	271
450 - 599	37	25	17	20	241
Powyżej 599 zł	41	30	13	17	385
Ocena własnych war. mater.					
Źle	31	16	24	29	448
Średnie	33	20	22	26	730
Dobre	38	32	16	14	474
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	24	12	36	130
Raz w tygodniu	33	22	21	24	806
Kilka razy w miesiącu	31	25	23	21	221
Kilka razy w roku	37	24	22	18	337
W ogóle nie uczestniczy	43	20	19	18	153
Poglądy polityczne					
Lewica	30	23	30	18	336
Centrum	35	25	20	19	472
Prawica	45	24	15	16	473
Trudno powiedzieć	22	18	19	41	364

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - niekorzystna

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	29	21	10	1652
Płeć					
Mężczyźni	47	27	19	7	782
Kobiety	34	31	23	12	870
Wiek					
18-24 lat	49	25	19	8	230
25-34	40	33	19	7	293
35-44	45	34	16	5	344
45-54	37	32	24	7	317
55-64	36	26	30	9	192
65 lat i więcej	33	23	21	23	276
Miejsce zamieszkania					
Wieś	29	30	29	12	604
Miasto do 20 tys.	42	31	19	9	220
od 21 do 100 tys.	41	33	17	8	320
101-500 tys.	50	27	16	8	311
501 tys. i więcej mieszk.	56	22	13	9	198
Region					
Północny	47	28	15	10	176
Zachodni	37	32	26	6	197
Środkowozachodni	43	25	23	9	252
Środkowy	40	29	23	8	296
Wschodni	27	37	24	12	192
Południowo-wschodni	36	31	21	11	249
Południowo-zachodni	47	26	16	11	290
Wykształcenie					
Podstawowe	26	26	30	18	505
Zasadnicze zawodowe	34	35	22	9	459
Średnie	51	28	16	5	559
Wyższe	69	26	3	2	129
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	69	25	5	0	104
Prac. umysł. niż. szczebla	43	35	16	6	164
Pracownicy fiz.- umysł.	42	33	17	8	131
Robotnicy wykwalifikowani	39	33	22	5	170
Robotnicy niewykwalifik.	26	42	23	9	92
Rolnicy	19	42	33	6	78
Pracujący na własny rach.	62	24	11	3	89
Bierni zawodowo					
Renciści	28	29	26	17	214
Emeryci	38	21	24	17	283
Uczniowie i studenci	60	23	18	0	88
Bezrobotni	32	29	30	9	124
Gospodynie domowe i inni	39	29	17	16	114
Pracuje w:					
sferze budżetowej	47	33	16	4	188
sekt. państw., publicznym	36	38	22	5	185
sp. własc. pryw. i państwa	41	32	19	8	114
sekt. pryw. poza rolnict.	54	27	13	5	311
prywatnym gosp. rolnym	20	40	32	8	85
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	22	37	31	10	279
201 - 325	29	32	29	9	218
326 - 449	38	29	23	10	271
450 - 599	47	27	15	11	241
Powyżej 599 zł	57	25	12	6	385
Ocena własnych war. mater.					
Źle	29	30	29	12	448
Średnie	36	31	21	12	730
Dobre	56	26	13	5	474
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	30	19	14	130
Raz w tygodniu	38	28	24	10	806
Kilka razy w miesiącu	34	36	20	10	221
Kilka razy w roku	43	33	18	6	337
W ogóle nie uczestniczy	57	21	15	7	153
Poglądy polityczne					
Lewica	35	35	26	4	336
Centrum	40	32	21	7	472
Prawica	56	23	14	8	473
Trudno powiedzieć	24	30	26	20	364

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **Pana(i) osobiście** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - niekorzystna (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	27	32	16	1652
Płeć					
Mężczyźni	28	29	30	14	782
Kobiety	22	25	35	18	870
Wiek					
18-24 lat	38	22	24	16	230
25-34	36	23	32	9	293
35-44	23	31	32	14	344
45-54	20	28	40	12	317
55-64	17	28	39	16	192
65 lat i więcej	17	26	27	30	276
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	26	41	16	604
Miasto do 20 tys.	27	28	27	18	220
od 21 do 100 tys.	26	29	28	17	320
101-500 tys.	29	26	31	14	311
501 tys.i więcej mieszk.	38	26	21	15	198
Region					
Północny	28	24	26	22	176
Zachodni	21	33	37	9	197
Środkowozachodni	26	24	36	15	252
Środkowy	28	26	31	16	296
Wschodni	18	26	37	20	192
Południowo-wschodni	19	33	31	17	249
Południowo-zachodni	32	24	29	15	290
Wykształcenie					
Podstawowe	13	26	39	23	505
Zasadnicze zawodowe	21	27	40	13	459
Średnie	34	27	25	14	559
Wyższe	49	31	12	8	129
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	49	27	16	8	104
Prac.umysł.niż.szczębla	33	29	22	17	164
Pracownicy fiz.- umysł.	25	37	31	7	131
Robotnicy wykwalifikowani	22	24	43	11	170
Robotnicy niewykwalifik.	20	28	43	9	92
Rolnicy	12	36	48	4	78
Pracujący na własny rach.	50	32	8	10	89
Bierni zawodowo					
Renciści	13	27	36	24	214
Emeryci	18	28	31	24	283
Uczniowie i studenci	43	29	16	12	88
Bezrobotni	20	12	52	16	124
Gospodynie domowe i inni	20	19	36	25	114
Pracuje w:					
sferze budżetowej	31	29	27	13	188
sekt. państw./publicznym	24	27	40	10	185
sp. własc. pryw. i państwa	24	28	33	14	114
sekt. pryw. poza rolnict.	40	31	19	9	311
prywatnym gosp. rolnym	14	37	44	5	85
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	15	22	47	16	279
201 - 325	16	26	45	14	218
326 - 449	19	32	36	14	271
450 - 599	28	30	24	17	241
Powyżej 599 zł	36	29	19	15	385
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	22	47	17	448
Średnie	20	31	32	17	730
Dobre	43	25	19	13	474
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	28	26	23	130
Raz w tygodniu	23	25	36	16	806
Kilka razy w miesiącu	23	34	27	16	221
Kilka razy w roku	29	27	31	14	337
W ogóle nie uczestniczy	31	26	30	14	153
Poglądy polityczne					
Lewica	21	26	41	12	336
Centrum	24	32	31	13	472
Prawica	36	25	22	17	473
Trudno powiedzieć	15	23	40	21	364

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - niekorzystna

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	19	35	17	1652
Płeć					
Mężczyźni	32	20	34	14	782
Kobiety	26	19	36	20	870
Wiek					
18-24 lat	38	18	32	12	230
25-34	33	16	37	13	293
35-44	28	25	35	12	344
45-54	24	20	39	17	317
55-64	27	20	37	16	192
65 lat i więcej	24	16	28	32	276
Miejsce zamieszkania					
Wieś	27	16	39	19	604
Miasto do 20 tys.	28	21	39	12	220
od 21 do 100 tys.	29	23	31	17	320
101-500 tys.	29	21	34	16	311
501 tys. i więcej mieszk.	36	21	26	17	198
Region					
Północny	21	24	35	20	176
Zachodni	28	23	40	9	197
Środkowozachodni	35	17	35	13	252
Środkowy	32	16	34	19	296
Wschodni	24	17	40	19	192
Południowo-wschodni	26	24	34	16	249
Południowo-zachodni	32	18	30	21	290
Wykształcenie					
Podstawowe	22	16	36	26	505
Zasadnicze zawodowe	25	20	42	13	459
Średnie	33	21	32	13	559
Wyższe	47	22	19	11	129
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	45	24	21	9	104
Prac. umysł. niż. szczebla	32	23	32	13	164
Pracownicy fiz.- umysł.	24	27	33	17	131
Robotnicy wykwalifikowani	30	24	40	6	170
Robotnicy niewykwalifik.	18	20	50	12	92
Rolnicy	23	17	46	13	78
Pracujący na własny rach.	46	9	28	17	89
Bierni zawodowo					
Renciści	21	18	31	29	214
Emeryci	28	16	33	23	283
Uczniowie i studenci	38	23	33	5	88
Bezrobotni	29	12	44	15	124
Gospodynie domowe i inni	23	19	32	25	114
Pracuje w:					
sferze budżetowej	36	19	31	14	188
sekt. państw., publicznym	18	26	45	11	185
sp. własc. pryw. i państwa	27	26	35	11	114
sekt. pryw. poza rolnict.	37	21	30	11	311
prywatnym gosp. rolnym	28	18	39	16	85
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	25	20	38	17	279
201 - 325	22	12	47	19	218
326 - 449	22	24	40	15	271
450 - 599	30	20	31	19	241
Powyżej 599 zł	40	21	26	13	385
Ocena własnych war. mater.					
Źle	23	18	40	19	448
Średnie	25	21	35	19	730
Dobre	40	18	29	12	474
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	26	22	31	21	130
Raz w tygodniu	30	17	35	18	806
Kilka razy w miesiącu	29	23	30	17	221
Kilka razy w roku	26	20	41	13	337
W ogóle nie uczestniczy	33	24	28	14	153
Poglądy polityczne					
Lewica	23	20	48	9	336
Centrum	28	22	35	15	472
Prawica	40	15	28	16	473
Trudno powiedzieć	20	20	32	28	364

Tabela 5. Czym, Pana(i) zdaniem, powinien przede wszystkim kierować się rząd prywatyzując polską gospodarkę? Czy przede wszystkim: 1 - tym, aby przyjęte rozwiązania były maksymalnie skuteczne ekonomicznie; 2 - tym, aby nikt przy tym nie został pokrzywdzony

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	71	8	1652
Płeć				
Mężczyźni	28	66	6	782
Kobiety	16	75	9	870
Wiek				
18-24 lat	22	70	8	230
25-34	25	68	8	293
35-44	25	69	5	344
45-54	25	70	5	317
55-64	15	78	8	192
65 lat i więcej	14	73	14	276
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	77	8	604
Miasto do 20 tys.	25	69	7	220
od 21 do 100 tys.	24	69	8	320
101-500 tys.	26	68	6	311
501 tys. i więcej mieszk.	29	61	10	198
Region				
Północny	23	69	8	176
Zachodni	20	77	3	197
Środkowozachodni	21	73	6	252
Środkowy	23	66	11	296
Wschodni	22	70	7	192
Południowo-wschodni	19	73	8	249
Południowo-zachodni	23	69	8	290
Wykształcenie				
Podstawowe	8	81	12	505
Zasadnicze zawodowe	16	77	6	459
Średnie	29	64	6	559
Wyższe	61	36	4	129
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	57	38	5	104
Prac. umysł. niż. szczebla	28	67	4	164
Pracownicy fiz. - umysł.	20	72	8	131
Robotnicy wykwalifikowani	23	76	1	170
Robotnicy niewykwalifik.	12	83	5	92
Rolnicy	14	84	1	78
Pracujący na własny rach.	47	48	6	89
Bierni zawodowo				
Renciści	9	77	13	214
Emeryci	15	74	11	283
Uczniowie i studenci	30	63	7	88
Bezrobotni	14	79	7	124
Gospodynie domowe i inni	13	72	15	114
Pracuje w:				
sferze budżetowej	36	61	4	188
sekt. państw., publicznym	23	72	5	185
sp. własc. pryw. i państwa	22	71	7	114
sekt. pryw. poza rolnictw.	31	64	5	311
prywatnym gosp. rolnym	15	83	2	85
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	6	86	8	279
201 - 325	19	74	7	218
326 - 449	19	74	7	271
450 - 599	22	72	5	241
Powyżej 599 zł	38	57	6	385
Ocena własnych war. mater.				
Źle	11	80	9	448
Średnie	20	71	8	730
Dobre	33	62	5	474
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	14	74	11	130
Raz w tygodniu	17	77	5	806
Kilka razy w miesiącu	20	68	12	221
Kilka razy w roku	30	62	9	337
W ogóle nie uczestniczy	36	58	6	153
Poglądy polityczne				
Lewica	26	72	2	336
Centrum	23	72	5	472
Prawica	28	66	6	473
Trudno powiedzieć	7	74	18	364